

PO ZADNJIH VEČDNEVNIH ŠOVINISTIČNIH DEMONSTRACIJAH V TRSTU

IZVEDBA MANJŠINSKIH DOLOČIL NEODLOŽLJIVA

Lega Nazionale glavni pobudnik in organizator protislovenskih demonstracij - Kdo je odgovoren za napade na slovenske ustanove - Zločinsko početje proglášeno za „globoko narodno čustovanje“

Vsi Slovenci v zamejstvu smo še vedno pod globokim vtisom, ki so ga na nas pustile šovinistične demonstracije v Trstu. V naših ušesih še vedno odmevajo vzkliki »Fora i ščavi«, (Ven s Slovenci), »A morte i ščavi« (Smrt Slovincem) in druga sramotilna gesla, ki jih je tolpa nahujskanih pobalinov v zboru zlogovala po tržaških mestnih ulicah. V Trstu so se namreč konec zadnjega in v začetku tega tedna obnovili takšni časi, kakršni so bili pred 40 leti, ko so tolpe pobesnelih fašistov zažigale naše narodne domove, napadale slovenske kulturne ustanove, se skratka z neverjetnim srdom zaganjale v Slovence in njihovo imovino.

Kot pred 40 leti se je tudi tokrat dogajalo, da oblastva takšnega sramotnega početja ne samo niso preprečila, temveč so celo dopustila, da so od šovinizma zastrupljeni pobalini napadli slovensko banko v ulici F. Filzi, Kulturni dom v ul. Petronio, ki je še v gradnji, slovensko knjigarno v ulici Sv. Frančiška in poskušali vdreti v prostore višje realne gimnazije v ulici Lazzaretto Vecchio.

Vse to se je dogajalo pred očmi polici je in orožnikov, ki izgredov očitno niso hoteli preprečiti. Zakaj ne?

NERESEN ODGOVOR

Ko je generalni komisar Palamara v soboto sprejel predstavnika SKGZ dr. Deklevo in g. Kosmino, ki sta prišla protestirat proti vsemu, kar se je tedaj dogajalo po mestnih ulicah, in zahtevala, naj oblastva naredi konec šovinističnemu divjanju, jima je odgovoril, da so organi javnega reda že izvršili svojo dolžnost, a da se v »demokraciji Italiji demonstracije ne morejo preprečevati«.

Ni treba seveda posebej poudarjati, da so Palamarove trditve iz trte zvite. Če ne zaradi drugega zato, ker vsi vemo, da obstaja v Italiji zakon o javni varnosti, ki določa, da je za prirejanje javnih manifestacij treba imeti dovoljenje, ki ga izdajo policijska oblastva. Ker prireditelji šovinističnih demonstracij dovoljenja niso imeli, bi morala policijska oblastva na osnovi obstoječih predpisov poskrbeti, da se demonstranti razženejo. In za takšno delo so imele in imajo na razpolago več kot dovolj sredstev.

Palamarov odgovor ni torej resen in ne more nikogar prepričati. Neverjetne popustljivosti, ki so jo do razgrajev izkazovali organi javnega reda, si ne moremo zato drugače tolmačiti, kot da je bila preračunana, iz česar pa izhaja, da so tako za izgred kot za povzročeno škodo soodgovorna tudi najvišja oblastva.

»BOJ PROTI DVOJEZIČNOSTI«

Če hočemo razumeti njihovo ravnanje, se moramo najprej vprašati, kdo je bil glavni pobudnik in organizator šovinističnih, protislovenskih demonstracij. Ni več nobena skrivnost, da je tržaške italijanske dijaške poslala na ulico Lega Nazionale, znana nacionalistična organizacija, v kateri so pa včlanjeni ljudje najrazličnejših političnih prepričanj; saj v njej poleg starih in novih fašistov najdemo tudi demokristjane in

zahteva, naj mu na njegove vloge odgovorijo v slovenščini.

To je torej tista »dvojezičnost«, proti kateri je Lega Nazionale mobilizirala tržaške dijaške ter jih naščuvala proti Slovincem; to je tista dvojezičnost, katere uvedbo bi Italijani baje ne mogli odobravati, češ da bi, kot je v dučejevem slogu napisal nedeljski Piccolo, s tem »izdali svojo zgodovino in svoje sinove«.

»Uvedba dvojezičnosti« — se je med drugim glasil eden izmed proglašev Lega Nazionale — »bi pomenila ponižanje in zasramovanje za mesto. Nepotrebnosti in nesmiselnosti ukrep lahko samo globoko vznemiri mesto«. Če tem hujškim besedam dodamo še gonjo, ki jo je nacionalistični tisk pred kratkim vodil proti imenovanju predsednika Slov. gospodarskega združenja v komisijo za sestavljanje seznama trgovcev,

O TRŽAŠKIH DOGODKIH ZADNJIH DNI GLEJ KOMENTAR TUDI NA 6. STRANI.

celo kakšnega visokega tržaškega cerkvenega dostojanstvenika.

Če še pomislimo, da na mnogih visokih mestih v tržaškem javnem življenju vedrjo in oblačijo Istrani, nam postaja ravnanje oblastev še bolj jasno.

Lega Nazionale in ostale italijanske nacionalistične organizacije so nahujskale italijansko tržaško dijaštvo, naj po mestnih ulicah v zboru vzklika »Fora i ščavi«, ker so računale, da bodo s tem, že od fašistov preizkušenim geslom mogle mobilizirati čimveč tržaškega prebivalstva v »boju proti dvojezičnosti«.

Znano je namreč, da je italijanska vlada predvsem zaradi dobrih odnosov z Jugoslavijo in zaradi vse tesnejšega medsebojnega gospodarskega sodelovanja obljubila jugoslovanskim vladnim predstavnikom, da bo pričela postopno izvajati tudi tista določila londonskega sporazuma, ki so bila sprejeta v korist tržaških Slovencev in v zaščito njihovih narodnostnih pravic.

Od teh prihaja zlasti v poštev pravica, da sme vsak tržaški Slovenec v vseh javnih uradih govoriti v materinščini, da sme v svojem jeziku pisati vloge in da lahko od vseh oblastev in državnih uradnikov tudi

ki imajo pravico za vpis v bolniško blagajno, moramo zaključiti, da gre za natančno izdelan načrt, po katerem naj se za vsako ceno — tudi s terorističnimi dejanji — prepreči, da bi rimska vlada pričela priznavati tržaškim Slovincem njih najosnovnejše narodnostne pravice.

NISO USPELI

Dogodki pa so zgovorno pokazali, da so se Lega Nazionale in razne istrske nacionalistične organizacije to pot vštete. Res je sicer, da jim je uspelo zapeljati žal preveliko število dijaštva, kar je vsekakor slabo spricevalo ne samo za tržaške profesorje in vzgojitelje, temveč tudi za italijanske demokratske skupine. Prav tako pa tudi drži, da se tržaške množice nikakor niso odzvale vzklikom »Fora i ščavi« in drugim prostaškim in sramotilnim geslom; nekateri meščani so početje šovinstov kar javno obsojali, velika večina pa je ostala brezbrizna.

S tem je tržaška javnost dokazala, da bi uvedba dvojezičnosti nikakor ne mogla žaliti ali zasramovati mesta, kot na vse grlo vpijejo Lega Nazionale in ostale nacionalistične organizacije.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 12. februarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske narodne pesmi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Bajka o prvem pravljicarju« (Drago Horič - Ivan Savli). Igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj - Kronika tedna v Trstu; 14.45 Slovenski oktet; 17.00 Tržaški obiski: »Sveti Križ«; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Oj pust, ti čas presneti« (Lelja Rehar); 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 13. februarja, ob: 18.00 Italijansčina po radiu; 19.00 Znanost in tehnika - Slavko Andree: »O važnosti tehnike v sodobnem življenju«; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Leoncavallo: »La Boheme«, opera v 4 dej. Tržaški Filharmonični orkester vodi Olivieri De Fabritius. Približno ob 22.55 »Opera, avtor in njegova doba«. Približno ob 21.30 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK, 14. februarja, ob: 18.00 Radijska univerza - Ivan Rudolf: Cudovitosti rastlinstva: »Vzajemnosti rastlinske rašče«; 18.30 Dve simfonični pesnitvi - Gershwin: »Amerikanec v Parizu«, Messiaen: »Les offrandes oubliées«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 »Kulturna prireditev v Novi Črni mlaki«, burka v treh dej. (Pavel Golia - Dušan Pertot). Igrajo člani RO, nato Pustni ples.

• SREDA, 15. februarja, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 Liki in značaji iz opernih del: »Viljem Tell« (Igor Rutar); 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 »Zločin in krivda«, radijska drama (Paolo Levi - Martin Jevnikar). Igrajo člani RO; 22.00 Koncert liturgične glasbe.

• CETRTEK, 16. februarja, ob: 18.00 Radijska univerza - Tone Penko: Strupi, mamila in nasladi: »Ogljikov oksid in ogljikov dvokis«; 18.30 Skladbe Iva Petriča in Janeza Komarja v izvedbi klarinetista Mihe Gunzeka in flautista Borisa Čampe; 19.00 Širimo obzorja - Drago Renar: Svet v katerem živimo: »Ogenj«. Približno ob 21.00 Književnost - Josip Tavčar: »Knjiga Artura Lorie - Speči tovariš«. Približno ob 21.50 Umetnost - Mara Kalan: »Bolgarsko slikarstvo nekdanj in danes«.

• PETEK, 17. februarja, ob: 18.00 Italijansčina po radiu; 19.00 Postno predavanje - Msgr. Janez Vodopivec: »Od kraja do konca zemlje je veliko Njegovo ime«; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.20 Koncert operne glasbe; 22.00 Obletnica tedna - Maks Šah: »100-letnica februarkega patenta v Avstriji«; 22.15 Srečanje s slavnimi glasbeniki: »Alfred Cortot« (Claudio Gherbitz).

• SOBOTA, 18. februarja, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30 »Manevri«, komedija v 2 delih (Jože Brejc). Igrajo člani SG v Trstu; 18.00 Radijska univerza - Ivan Artač: Razvoj Evrope: »Nova Evropa«; 18.30 Strawinsky: Renard, šaljiva povest; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 20.40 Zbor »France Prešeren«; 21.00 »Dogodek za kroniko«, enodejanka (Renato Venturini - Saša Martelanc). Igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

12. februarja, nedelja: 3. predpostna, Damijan
13. februarja, ponedeljek, Katarina
14. februarja, torek: Pust
15. februarja, sreda: Pepelnica
16. februarja, četrtek: Danilo
17. februarja, petek: Silvin
18. februarja, sobota: Dragoslava

OBVESTILO VRTNARJEM

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo je dne 6. t. m. pričelo razdeljevati primerne količine sredstev za zatiranje glivičnih bolezni in živalskih zajedavcev, ki povzročajo škodo podzemnim delom rastlin.

—0—

GORICA

SAH

V nedeljo, dne 12. februarja, se bodo ob 16. uri pomerili v prijateljski tekmi šahisti kavarne Brautu iz kavarne »Alla Posta«.

Prosimo sledeče šahiste, da čimprej potrdijo svojo udeležbo: Kusterle, Bednarik, Šuligoj, Benedetič, Miklus, dr. Cotič, Leban, Klavčič, Korsič in Cvitkovič.

Izvedba manjšinskih določil neodložljiva

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ko se bosta torej 20. t. m. v Rimu sestali odposlanstvi Italije in Jugoslavije ter pričeli razpravljati o izvajanju določil londonskega sporazuma in o vsem, kar je z njim v zvezi, ne bodo mogli in ne bodo smeli ulični izgredi in demonstracije v Trstu nikomur služiti kot izgovor za zavlačevanje izvajanja mednarodno sprejetih obveznosti v korist slovenske manjšine. Razvoj dogodkov, nasprotno, naravnost terja, da se brez vsakršnega odlašanja prične do pičice spoštovati črka in duh sporazuma o soglasju in določil italijanske ustave.

KDO OVIRA IZVAJANJE SPORAZUMA

Bližnja in daljna preteklost ter zlasti zadnji šovinistični izbruhi pa upravičeno v nas utrujejo dvom, da razvoj ne poide po svoji naravni smeri in da se bo rešitev manjšinskih vprašanj zaradi pritiska Lege Nazionalne in vse njene pestre tovarišije ter določenih, tudi visokih oblastnikov še vedno zavlačevala. Z veliko težavo se bodo manjšinske zadeve urejevale vse dotlej, dokler in če bo rimska vlada poslušala razne Harabaglie in Pagninije. Ko je pobalinska drhal v ponedeljek napadla slovensko knjigarno in v povorki vzklikala »A morte i

ščavi« ter skandirala druga prostaška gesla, se namreč dr. Harabaglia, predsednik Lege Nazionalne, ni sramoval izdati naslednjega proglaša: »Prepričani smo, da bodo mestna šolska oblastva vseh stopenj morala priznati globok narodni čut, ki ga je tržaško dijaštvo, kot je v skladu z njegovo slavno preteklostjo, izkazalo tudi v tej okoliščini«. S tem, da je Lega Nazionalne proglasila zločinsko početje nahujskane mladeži za »globok narodni čut«, je dosegla višek v zasramovanju Slovencev.

Rešitev naših problemov pa se bo nadalje še zmeraj zavlačevala, če bodo rimska oblastva na najodgovornejših mestih v Trstu ohranila ljudi, ki so s svojim dosedanjim delovanjem dokazali, da že po svoji miselnosti ne morejo biti nepristranski do našega ljudstva.

Težko si moremo Slovenci predstavljati, da se bodo naša vprašanja pričela pravično reševati, dokler bo italijansko vlado v Trstu predstavljala g. Palamara, ki sam, kot dokazuje njegovo zloglasno pismo v zvezi s priznavanjem tujih diplom, daie vladi argumente in navodila za zavlačevanje izvajanja mednarodno sprejetih obveznosti, kar pa ima za posledico nadaljnje zatiranje in raznarodovanje našega ljudstva. **D. L.**

Jugoslavija protestira

Podtajnik v zunanjem ministrstvu v Beogradu dr. Jože Brilej je v torek izročil italijanskemu veleposlaniku Beriu uraden protest zaradi tržaških izgredov proti Slovincem. Dopisni urad Tanjug poroča, da vsebuje vloga »oster protest proti surovim iredentističnim in šovinističnim napadom na slovensko manjšino in zaradi hudih protijugoslovanskih izzivanj, ki so se zgodila v Trstu od 2. do 6. februarja in ki so vzbudila v jugoslovanski javnosti globok gnev«.

Nato nadaljuje, da »je jasno, da pade vsa odgovornost za demonstracije, ki so se izrodile v protislovenske in protijugoslovanske manifestacije, na predstavnike oblasti«.

Tudi razne organizacije v Jugoslaviji so poslale protestne brzojavke predstavnikom italijanskih konzularnih oblasti.

PREPOVED MANIFESTACIJ

Tiskovni urad generalnega komisariata v Trstu je v sredo opoldne izdal poseben odlok. V njem prepoveduje vsakršne manifestacije na javnih prostorih. Prepoved velja od 8. februarja dalje za 30 dni.

Čudimo se, da je tak odlok bil izdan prav v trenutku, ko so se mnoge organizacije pripravljale, da javno odgovore fašistom.

Afrika vstaja

V ponedeljek je abesinski cesar Haile Selassie odprl tretje zborovanje afriške gospodarske komisije Zveze narodov. Razprav o gospodarskem razvoju in o pomoči Afriki so se udeležili zastopniki vseh afriških držav.

Isti dan je neguš otvoril v Addis Abebi veliko palačo »Africa-Hall«, kjer bo omenjena komisija imela svoj stalni sedež. Palača je namenjena tudi drugim uradom afriškega oddelka Zveze narodov. Tu se bo

do zbirali na skupna zasedanja vsi afriški zastopniki. Cesar je v otvoritvenem govoru poudaril, da predstavlja palača trajni znak zbujačice se Afrike. Diplomatski poročevalci ugotavljajo, da se je Abesinija znala spretno postaviti v ospredje afriških držav.

JUGOSLOVANSKA RAKETA

Poleti leta 1962 bo tudi Jugoslavija stopila v vrsto držav, ki se bavijo z atmosferskimi poleti. Znanstveniki avstronavtskega društva so končali dve leti trajajoče predpriprave. Deset velikih industrijskih podjetij pripravlja dokončno izdelavo prve jugoslovanske vsemirske rakete. Zračni izstrelek, imenovan »selenit«, bodo pognali v svetovni prostor z nekega otoka v Jadranskem morju. Raketa bo dolga približno šest metrov in bo nosila za dvajset kilogramov vdelanih opazovalnih instrumentov. Poletela bo do višine sto kilometrov. Selenit bo imel nalogo proučevati atmosferske razmere nad jugoslovansko obalo in nad Jadranskim morjem. Med poletom, ki bo trajal kakih pet minut, bodo aparati samodelno pošiljali na opazovališča vse določene znanstvene podatke.

ZA PREGANJANE BRATE

Pariška policija je pred enim tednom zagrabila 37-letnega duhovnika Roberta Daveziasa z obtožbo, da podpira alžirske upornike. Mladi duhovnik je dolgo let misijonaril med delavci v pariških predmestjih. Preživljal se je z delom svojih rok kot tovarniški delavec. Ko je izbruhnil upor alžirskih domačinov, je Davezies deloval v Tunisu. Napisal je tudi knjigo »Le Front«, v kateri odkriva krivice francoskega kolonializma v Afriki. Knjiga je izšla v Švici. Njen avtor je pa bil v odsotnosti obsojen na deset let ječe. Te dni se je pa vrnil v Francijo, da se pogodi z nekim švedskim založnikom za prevod. Čeprav je bil preoblečen, ga je policija spoznala in vrgla v ječo.

Pobalinstvo in evropska zavest

V torkovi številki »Piccola« smo na goriški strani imeli priložnost, se prav dobro poučiti, kako se lahko širi zlasti med mladino zavest evropske skupnosti.

Najprej beremo napad proti uvedbi dvojezičnosti, se pravi, proti najmanjši pravici slovenskega jezika na slovenskih tleh. V članku je objavljena brzojavka dr. Catalinija, predsednika goriškega Združenja Julijska krajina-Dalmacija (kratica: AN-VGD), katero je poslal Renzu Vidovichu, vodji mladinskega odseka enake organizacije v Trstu. Brzojavka se glasi: »Ganjen sem sledil tvoji čudoviti akciji teh dni, umetnici za nacionalno vzbujo v Trstu. Bratovsko te objamem.«

Zveni prav v duhu pozdravov nekdanjih federalov. Obenem pa lahko tudi sklepamo, da je »ragioniere« Renzo Vidovich vodil po ulične šovinistične akcije v Trstu proti Slovincem.

Protest SKSZ in SNS

Vodstvi Slov. krščanske socialne zveze in Skupine neodvisnih Slovencev sta na seji, dne 5. februarja, sprejeli naslednjo protestno resolucijo:

»V zvezi z zadnjimi izgredi, naperjenimi proti slovenski manjšini na Tržaškem, SKSZ in SNS ugotavlja:

1. protislovenske demonstracije so organizirati in voditi šovinistični elementi;

2. oblastva niso hotela poskrbeti za varnost oseb in imetja pripadnikov naše manjšine, še manj pa so ta mislila na to, da bi preprečila pobesnelim demonstrantom žaliti z grožnjami in psovki kot »Fora i ščavi«, »A morte i ščavi« itd. človečanska in narodnostna čustva Slovencev in Jugoslovancev;

3. velik del krivde za škodo in posledice, ki jih bodo ti izgredi imeli, pade na šolsko skrbništvo, ki celih pet dni ni ničesar ukrenilo, da bi dijakom onemogočilo odstranitev od pouka;

4. šovinistični italijanski tisk je izgrede podpiral, hkrati pa se je zgražal nad podobnimi dejanji na Južnem Tirolskem; kar je smatral na Južnem Tirolu za zločin, je tu proglasil za patriotizem;

5. vsi protesti, ki so jih razne naše stranke in organizacije naslovile bodisi na dr. Palamaro, bodisi na osrednje državne organe, so ostale brez odziva; demonstracije do danes niso bile prepovedane, tako da je le od neodgovornih razgrajčev odvisno, ali bodo še naprej divjali proti Slovincem ali ne!

Po vseh teh ugotovitvah SKSZ in SNS odločno obsojata zadržanje oblasti in tiste činitelje javnega življenja, ki so za izgrede odgovorni. Mnenja sta, da bomo morali končno Slovenci v Italiji misliti na to, kako najti tudi v svetovni javnosti podporo za dosego in obrambo najosnovnejših narodnostnih pravic. Spomin na preganjanje, kateremu smo bili Slovenci dolga leta izpostavljeni, je še preveč boleč, da bi lahko ostali brezkrbni v zvezi z zadnjim divjanjem nahujskane tržaške mladine. To preganjanje se je nanreč tudi takrat začelo pod geslom »A morte i ščavi« in prav isto geslo so si izbrali tudi današnji šovinistični demonstranti.

Zdaj pride še lepše.

Brž pod stolpci s slavospevi pobalinstvu, ki razpihuje narodnostno mržnjo, sledi masno tiskan naslov drugega članka: »Oblikovanje evropske zavesti v mladini«. V njem navaja in hvali pobudo šolskih oblasti, ki so ob osmem Evropskem dnevu ukazale, naj dijaki zadnjega razreda višjih šol pišejo nalogo z naslovom: »Na kakšen način si predstavljate združitev Evrope. Navedite sredstva za dosego tega cilja in ki bi obenem ohranila značilnosti evropskih dežel«.

Torej tako: na ulici naj drhal vpije proti »ščavam«, ta naj pa v razredu isti dan in isto uro vzpodbudno piše, kako se ustvarja zavest evropske skupnosti. Da si bo še bolj na jasnem, kako je treba pisati tako nagradno nalogo, naj študent pogleda kar v omenjeni tržaški dnevnik, kjer bo na isti strani najprej čital izbruh nacionalne nestrpnosti, za njim pa poziv k evropskemu sodelovanju! Je že res, da razgreta šovinistična pamet tudi v starejših glavah ne pozna več logike.

—0—

TOVARIŠ PATER

V Assisiju snemajo velik film, ki ima za vsebino življenje in delo svetega Frančiška Asiškega. Režiser je potreboval za množične prizore nad osemsto oseb. S posebnimi letaki je povabil vse meščane k sodelovanju. Priglasil se je tudi tajnik krajevne komunistične organizacije. V filmu so mu dodelili vlogo frančiškanskega patra.

Novi prosvetni minister

Novi minister za šolstvo je postal petinpetdesetletni senator Giacinto Bosco. Doma je iz kraja Santa Maria Capua Vetere in živi v Rimu, kjer je redni profesor mednarodnega prava na fakulteti za ekonomijo in trgovinstvo. Poučeval pa je že na juridični fakulteti v Urbinu in na fakulteti političnih ved v Florenci. Izdal je mnogo publikacij pravnega, političnega in zgodovinskega značaja ter urejuje časopis »Rivista di studi politici internazionali«, ki izhaja v Florenci.

Šolska reforma

Novi minister je gotovo primeren in poklican, da izpelje šolsko reformo, ki je v

BOŽJI MLINI MELJEJO...

V Hamburgu je nemška policija odkrila in zgrabila bivšega majorja esesovcev Jurija Michalsena. Major je bil znan tudi v Trstu, kjer je bil desna roka zloglasnega generala Globočnika. Michalsen je obdolžen, da je sodeloval pri pomoru dveh milijonov Židov na Poljskem. Od tam je prišel z Globočnikom v Trst. Za njegova grozodejstva mu je pajdaš Globočnik pripel najvišje hitlerjansko odlikovanje. Po polomu se je Globočnik v Avstriji ustretil. Major pa je našel imenitno službo pri neki tvrdki v Hamburgu. Dolgo let je živel pod drugim imenom. Končno je le prišla vrsta tudi nanj.

PAZI - GRIPA!

Vsako leto v vlažnih zadnjih zimskih mesecih, ko se vreme spreminja s toplega na mrzlo in spet narobe, je čas nalezljivih bolezni, katerih si nabereemo z nahodom vseh vrst. Vse te bolezni od prehlada, nahoda, influence in do gripe vzbujajo podobne, sorodne bakterije in virusi. Potek bolezni in zunanji znaki napadenega organizma so enaki: utrujenost, glavobol, sklepno trganje; napadi vročine pa spet mrazu, da se bolni zdaj poti pa spet trese od mrzlice; dostikrat se pridruži tudi neješčnost in obračanje želodca.

Po večji ali manjši nasilnosti se ti že vsakoletni pojavi tudi na različne načine imenujejo. Starejšim je v hudem spominu morila »španska«, ki je pomorila v Evropi brž po vojni več ljudi kot krogle in strupeni plini v strelskih jarkih. Predlanskim in lani je plašila in tudi starejše ljudi pograbila prav podobna »azijska«. Letos pa imamo opraviti z mrzlico, influenco ali gripo, kakor jo že hočete klicati, ki je bolj mila, zato pa človeka dalj časa trese. Ves je kot razbit in neprestano utrujen ter zaspan. Temperatura le za nekaj stopinj skače ali pada.

V mnogih primerih pomagajo že običajne tablete. Vendar se letos pojavlja poseben znak, da pri mnogih te raznovrstne tablete škodijo srcu, ki je preobremenjeno. V takih primerih je zlasti potreben počitek v postelji. Brž ko se pojavijo zgoraj opisani znaki gripe, je treba v posteljo in se spotiti, na tisti način, ki bolj prija.

Paziti na gripo je celo dolžnost. Ne bi je smeli stoje prenašati ali hoditi v urad ali šolo in ogražati z bacili še druge.

Italiji sprožila že toliko polemik. Upati je, da pri tem ne bo pozabil na slovensko šolo ter njene pravice in potrebe. O šolski reformi moramo priznati, da je vprašanje težavno in ne bo lahko najti prave poti med različnimi mnenji in predlogi. Upoštevati bo treba mnogostranske spremembe, ki so nastale v svetu, korenite socialne reforme, ki sta jih prinesli dve svetovni vojni in tehnični napredek, s katerim je človeštvo v sorazmerno kratkem času napravilo korak, ki je brez primere v zgodovini. Prvi pogoj za izboljšanje šole je nedvomno zvišanje življenjske ravni učiteljev v splošnem, kar je dobro razumel že bivši minister Medici. Toda reforma je potrebna ne samo na šoli, temveč tudi na drugih področjih, kajti povsod je treba razlikovati tiste, ki dremljejo na doseženem mestu, od takih, ki se trudijo in si prizadevajo za izboljšanje in napredek. Na šolskem področju so dozoreli za temeljit pretres zrelostni in usposobljenostni izpiti. Vso upravno plat šole bi morda kazalo poveriti rednemu tajniku s približno istimi funkcijami, kot jih ima administrativni direktor na univerzi. Ravnatelja kot predstavnika šole bi moral za določeno dobo voliti celotni profesorski zbor, ki je še najbolj sposoben, da izbere izkušenega, prizadevnega in priljubljenega člana iz svoje sredine za voditelja šole. Tako bi se ne dogajalo, kar smo doživljali na eni izmed avstrijskih šol.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Tržaškega

Slovenci in šovinistični izgredi v Trstu

Slovensko prebivalstvo na Tržaškem je pozorno spremljalo dogodke v Trstu. Šovinistične manifestacije ter pobalinski napadi na slovenske kulturne in gospodarske ustanove so naše ljudstvo spominjali na čase črne fašistične diktature. Saj so bila gesla, ki jih je nahujskana in pokvarjena mladež v zboru zlogovala po mestnih ulicah, natančno enaka starim fašističnim geslom. »Fora i ščavi« so vpili pred 40 leti in tako so kričali tudi danes.

Zato ni nič čudnega, če so Slovenci v takšnih okoliščinah takoj našli pot sloge in enotnosti ter o fašističnih uličnih izgredih zavzeli skupna stališča.

Brzjavka v Rim

Tako so že v soboto Slovenska krščanska socialna zveza, Skupina neodvisnih Slovencev, Slovenska demokratska zveza, Slovenska katoliška skupnost in Slovenska kulturno-gospodarska zveza poslali predsedniku republike, ministrskemu predsedniku in notranjemu ministru naslednjo brzjavko:

»Dijaške demonstracije, ki so umetno organizirane v protislovenski funkciji, se v Trstu razvijajo pred očmi oblasti v znamenju podžiganja narodnostne mrznje in s terorističnimi dejanji spravljajo v nevarnost Slovence in njihovo imovino. Ogrožajo javni red in pomiritev, ki se je srečno začela na tem področju, odločno protestiramo in zahtevamo nujne ukrepe.«

Enotni nastop mladine

Omenimo nadalje složni nastop vseh slovenskih mladinskih organizacij, ki so izdale odločen protest »zaradi vandalskih in barbarskih demonstracij proti osnovnim pravicam, ki bi jih Slovenci morali uživati in ki so napisane v ustanovni listini OZN, v italijanski ustavi in v londonskem sporazumu«. Izjava se takole zaključuje: »V tem resnem trenutku za tukaj živeče slovensko prebivalstvo so vsa slovenska mladinska gibanja in organizacije čutile nujno potrebo, da enotno nastopijo v obrambo svoje narodnosti ter pozovejo vse slovensko prebivalstvo, naj enotno in odločno nastopi v obrambo našega materinega jezika, v zaščito političnih, kulturnih in sploh vseh narodnostnih pravic slovenskega prebivalstva«. Manifest so izdale naslednje mladinske organizacije: Društvo slovenskih srednješolcev, Krožek slovenskih izobražencev, Taborniki rodu »Modrega vala«, Slovenski akademski klub »Jadran«, Slovenska akad. lista »Adria«, Slovensko katoliško akademsko društvo, Slovenski katoliški skavti, Slovenski kulturni klub, Športno združenje »Bor«.

Sindikati slovenske šole

Odločen protest je ministrskemu predsedniku Fanfaniju, prosvetnemu ministru Boscu ter tržaškemu šolskemu skrbništvu poslal tudi Sindikat slovenske šole. Ta v svoji izjavi najprej oriše dogodke in zlasti ugotav-

lja, da »večina vzgojiteljev na italijanskih šolah ni ničesar storila, da bi vplivala na gojence in jih prepričala o nesmiselnosti in krivičnosti takih dejanj«, kot so jih uprizarjali po mestnih ulicah.

Izjava pa se tako zaključuje: »Ravnatelji in šolniki slovenskih šol odločno obsojajo ravnanje šolskih in vseh odgovornih oblasti, ki niso znale tega (fašističnega divjanja — op. ur.) preprečiti, in zvrčajo nanje vso odgovornost za krivice, ki so se zgodile, in za podpiranje nacionalistične mrznje, ki nasprotuje ponovnim izjavam oblasti in prizadevanju vseh tistih, ki delajo za zblizanje in mirno sožitje obeh tu živčih narodov ter za koristno sodelovanje na gospodarskem in kulturnem področju«.

Naši dijaki

Zaradi škvdrističnega divjanja in zlasti zato, ker je pobalinska mladež skušala v ponedeljek vdreti v prostore slovenske višje gimnazije v ul. Lazzaretto vecchio, so se dijaki slovenskih višjih šol v torek v znak protesta vzdržali pouka. Odposlanstvo dijakov je hotelo obiskati tudi generalnega komisarja Palamaro, a ker je ta odpotoval v Rim, je dijake sprejel podprefekt Capon. Studentje so mu izročili protestno izjavo, v kateri odločno obsojajo pobalinske napade na slovenske kulturne in gospodarske ustanove. Izjava, ki je naslovljena na dr. Palamaro, se takole zaključuje: »V imenu vseh slovenskih dijakov Vas pozivamo, da nam zagotovite takojšnje ukrepe, ki naj preprečijo šovinistično-rasistične izgrede in napade na Slovence in da se nam omogoči redno in nemoteno opravljanje naših šolskih dolžnosti«, s čimer je mišljen zlasti poskus vdora v prostore slovenske višje gimnazije.

Interpelacija v parlamentu

Tržaški komunistični poslanec Vidali je v zvezi s protislovenskimi demonstracijami vložil interpelacijo na predsednika vlade in notranjega ministra. »Manifestacije«, je med drugim rečeno v interpelaciji, »so zavzele ogaben značaj najbolj prostaškega hujskanja na sovraštvo proti slovenskemu prebivalstvu«. Z njimi se oporekajo narodne pravice, ki si jih je slovensko prebivalstvo Tržaškega ozmelja pridobilo s svojim sodelovanjem v boju proti fašizmu v zloglasnih dvajsetih letih in v osvobodilni borbi in ki so bile zagotovljene z republiško ustavo, z mednarodnimi sporazumi in s spomenico o soglasju ter njenimi prilogi.

»Do tega sramotnega razgrajanja so se krajevna oblastva sramotno popustljivo držala«. Poslanec je na koncu zahteval, naj predsednik vlade in notranji minister takoj posreduje, da se takšne demonstracije preprečijo, saj se z njim žalijo ustava, odporniško gibanje in se grobo kršijo mednarodne poogdbe, ki jih je podpisala vlada.

Komunistična stranka je priredila v Sv. Križu javno zborovanje, kjer sta govornika odločno obsodila in protestirala proti faši-

stičnim protislovenskim demonstracijam v Trstu.

Posebne protestne resolucije in manifeste so izdali tudi Neodvisna socialistična zveza, Slovenska demokratska zveza, Slovenska krščanska socialna zveza in Skupina neodvisnih Slovencev (njuno resolucijo objavljamo posebej), Slovenska kulturno gospodarska zveza, Slovenska prosveta, skratka vse slovenske politične, gospodarske in kulturne organizacije.

Izredne seje občinskih svetov

V zvezi s tem, kar se je dogajalo v Trstu, sta se v sredo sestala na izredni seji občinski sveta v Nabrežini in na Repentubru. Oba sveta sta sprejela protestno resolucijo, kjer se prostaški izgredi odločno obsojajo in se zahteva, naj oblastva čimprej začno izvajati določila Posebnega statuta in ustave.

— 0 —

OBVESTILO KOKOSEREJCEM

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča, da je na sedežu nadzorništva v ulici Ghega, vsako prvo in tretjo soboto v mesecu na razpolago kokošerejem živinozdravnik specialist Zooprofilaktičnega poskusnega zavoda.

Nasveti in pregledi perutnine so brezplačni.

Beneška Slovenija -

LESA PRI KLODIČU

Predzadnji dan prejšnjega meseca so v Lesah pri Klodiču pokopavali domačina Jakoba Dreščaka. Pokojnik je učakal že 75 let. Že iz mladih let je moral zdoma na delo v Čedad, kjer je dobil mesto v mlinu. Rojstnega kraja pa mlinar Jakob kljub dolgemu bivanju v mestu ni nikoli pozabil. Bil je še precej trden, a ga je kar na naglem zgrabilo. Vedno si je želel, da bi našel zadnje počivališče v rodnem kraju. In res so njegovi številni nečaki izpolnili stričovo željo, »v zemlji domači da truplo leži«. Mladini naj bo tak možak vzgled ljubezni do rodne grude.

ČIZERJE

Kadarkoli se spomnimo na naše ceste, je vedno v zvezi kakšna nesreča. Že blizu Čizerjev sta se na cesti precej hudo pobila dva motociklista prav zaradi slabih cest. Na težkem motociklu sta se vračala v domačo vas Smrdenco Anton Vidoni in Peter Sormano. Nenadoma jima je motor streslo, luč je ugasnila in vozača z motociklom vred sta se znašla pod cesto. Vidoni, ki je bil pri krmilu, si je pretresel možgane in se je pobil po glavi. Tovariša, ki je sedel zadaj, je pa tresčilo na levo stran in si je poleg možganskega pretresa tudi hudo poškodoval levo nogo.

IZ TUJINE

Naši izseljenci v tujini ne živijo nič kaj rožnato. Tisti, ki so prišli ob praznikih na obiske, so marsikaj povedali. Belgija, ki je bila svoj čas upanje naših delavcev, je sama v krizi. Zadnje stavke v rudniških okrožjih so pokazale na nevarnost, da bo marsikateri naš delavec ob zaslužek in kruh. Premogovnike počasi zapirajo; dejavstvu nižajo plače. Domačini si že kako pomagajo, a slabo je za naše izseljence, ki so prišli tja kot tujci in jih malo postrani

LIVADA

Ta mestni okraj je še vedno za mesto tak privešek, kot je bil za časa dr. Kreka in goriških domoljubov, ki so ustanovili za drugo »Svoj dom« in začeli graditi z majhnimi prispevki prve hiše po Livadi za svoje člane. Marsikateri slovenski obrtnik je prišel po tej požrtvovalni poti do svojega domka ob cesti z ulice Orzoni do »Kraljeve« gostilne in ob zgornji Livadi. Pod uršulinskim zidom je bilo še vse prazno in same njive. Le ozka pot je s Katarinija vabila pod gosto senco na sprehod proti Soči.

Danes je pa ves okraj dobil povsem drugačno lice. Vila pri vili se vrsti po vsej planjavi tja do bivšega Goriškega ali Katarinijevega trga, ki v novi dobi skoro vsako leto menja svoje ime. Kljub novim vilam se pa mestna občina presneto malo briga za ceste, razsvetljavo in razne napeljave na Livado. Oba glavna dohoda, pod uršulinskim zidom in po cesti Campi, sta razrita ali pa z ostrim gruščem posuta, da razjeda gume in podplate. Čevljarji so zračunali, da zaslužijo s popravo čevljev šestčlanske družine z Livade do 5000 lir mesečno; pozimi pa še več. Električna napeljava ob cestah je največkrat tudi brez žarnic.

Kanalška dolina

gledajo, češ da odjedajo domačinom kruh. Na tamošnja oblastva se ne morejo pritožiti in pri njih iskati pomoči. Italijanska konzularna oblastva se pa za socialne zadeve mnogo ne zmenijo.

Ponekod pa konzularnih zastopstev sploh ni. Tako na primer v Saarbrückenu, ki je glavno mesto rudniškega Posaarja. Tu biva in dela 10.000 italijanskih izseljencev, med njimi tudi nekaj iz naših krajev. V vsem okrožju pa ima italijanska republika samo enega častnega konzula. Ta se seveda ne more in ne zna dosti zanimati za težave in potrebe naših izseljencev. V sili in potrebi se morajo zatekati tudi v civilnih zadevah k izseljeniškim duhovskim organizacijam ali h kakim dobrim osebam.

Vprašanje konzularnih zastopstev je marsikje, koder žive naši izseljenci, še nerešeno. Naši izseljenci se zatorej v potrebah ne vedo kam zateči. Nekaj poslancev iz Furlanije je vložilo o tej zadevi interpelacijo na vlado.

PONTEBA

Ponteba, vozlišče na zapadnem koncu Kanalske doline, je po vojni zgubila svoj obmejni in prometno tranzitni položaj. Kljub tej spremembi pa je promet zlasti s tovarnjaki in osebnimi avti vedno bolj živahen po »pontebški žili« proti Avstriji. Letošnje snežne razmere so pa postale za promet zelo neugodne. Nekaj je kriva narava in zima, še več pa menda nemarnost cestne in občinske uprave.

Avtomobilist se mora kar začuditi, ko se po glavni ulici v Pontebi komaj prerije jalje. Ob straneh se namreč grmadijo kupi preoranega snega starega že nekaj tednov nazaj. Vmes je komaj prostora za avtomobile; pešci so pa v stalni nevarnosti, da jih kdo povozi. Snežni kupi čakajo, da jih bo toplo sonce raztopilo, ker se menda oblastva prepirajo, čigava dolžnost je kidati in odstranjevati sneg.

V kasnih urah je zlasti za ženske prav neprijetno hoditi po ulici Palladio. Zgodilo se je že, da so v temi mladi gosposki potepuhi sledili domov vračajočim se dekletom in jih napol s silo nagovarjali, naj prisedejo v avto.

Zadnji čas je, da se občina pobriga za pravo cest in, če so žarnice razbite, za njih nadomestitev.

OBMEJNI PROMET

Kakšen nesmisel so v današnjih časih umetno zaprte državne meje, nam dokazuje promet, zlasti v goriškem pasu. Vedno bolj se zlasti trgovci, prevozniki, proizvajalci prepričujejo, da ima Gorica že po svoji naravi legi položaj posrednika med kmetijskim zaledjem Posočja in Vipavske doline ter med trgovsko-industrijskim središčem. Trgovina in prehod v obmejnem pasu narasčajo od meseca do meseca.

V mesecu decembru je bilo izdanih na osnovi dogovorov o obmejni trgovini 23 uvoznih dovoljenj za uvoz blaga v iznosu 117 milijonov lir. Na seznamu uvoženega blaga je zapisana na prvem mestu živina, nato meso in konji. Drugo uvoženo blago po običajni carinski poti je znašalo 118 milijonov lir vrednosti. V tem uvozu pa prednjači les vseh vrst in oblik, potem čipke in nato obleka. Skupni uvoz je torej znašal 395 milijonov lir. Izvoz je pa prišel na 277 milijonov. Iz Italije so prejšnji december izvozili največ nadomestne dele za avte in kolesa, material za vodovodne naprave in steklenice najrazličnejših vrst.

Kakor blagovni, tako se porastek pozna tudi pri osebnem prometu. Zanj so na razpolago že podatki za mesec januar. V Italijo je prišlo čez različne bloke 61.000 jugoslovanskih državljanov; italijanskih pa v nasprotno smer 24.105. Z rednim potnim listom je prestopilo mejo pri Rdeči hiši 3093 italijanskih državljanov in 3307 tujih.

DOBRO SPRICEVALO

Besede naših županov, ki so se pustili speljati na led uredniku revije »Iniziativa Isontina« in obenem iredentistične »Arenadi Pola«, dobivajo od italijanskih šovinistov še nove pohvale.

V nedeliskem Piccolu, v katerem je glavni urednik Rino Alessi napisal strupen uvodnik proti vladni nameri, da se uvede dvojezičnost, beremo na goriški strani tudi člančič z naslovom »Buon senso« (Zdrava pamet). V njem poje pisec hvalo doberdobskega župana Andreju Jarcu glede njegovih izjav o vseh pravicah, ki jih Slovenci uživajo v Italiji. Pravi, da je župan »povedal resnico in pokazal, da zna misliti in presojati z lastno pametjo«, zato da ga slovenski časniki napadajo. »Medtem ko se je slovenski tisk razburil«, nadaljuje s pohvalo županu »in niše o običajnem zatiranju in potrebi odločne borbe, je župan mirno vse vprašanje privedel v pravilni okvir«. Pokazal je, zaključuje list, »pravilni čut (buon senso)«.

Kako pravilen je ta čut, najbolje spoznamo danes, ko nahujskana mladež razbija po slovenskih ustanovah.

Iz Goriške

GLAS GORIŠKIH VERNIKOV

V zvezi z mrzlim preganjanjem g. Mazore in njegovo premestitvijo ali bolje odstavitvijo kot kaplana na Travniku je prejšnji teden zaprosilo zastopstvo slovenskih vernikov za sprejem pri nadškofu msgr. Ambrosiju. Odposlanca prof. Hubert Močnik in gospa Kati Kerševanijeva sta nadškofu izročila tudi spomenico s številnimi podpisi. Zastopnika sta ponovno izrazila željo, da bi g. kaplana pustili na dosedanjem mestu, zaradi dobrobita dušnega pastirovanja med slovenskimi verniki v mestu. Odgovor pa je bil odklonilen, kljub izraženi misli, da bi se lahko osebe zamenjale, tako da bi novo določeni kaplan sprejel mesto v Šempolaju.

Zvedeli smo še dodatno, da so za hrbtom na delu marsikatero osebo in sile, tudi cerkvene, ki ne morejo trpeti slovenske besede v cerkvi. Neprijetno se dojme vernikov le to, da je še višja cerkvena oblast pod vplivom takih spletk in govoric. Videant consules!

SMRT

V ponedeljek smo pokopali v Gorici spoštovano gospo Kati Perhavec-Perazzi. Pokojnica je precej časa bolela za hudo boleznijo. Doma je bila iz št. Vida pri Vipavi. Poročena je bila z zdravnikom Perhavecem, katerega so nemški fašisti odpeljali in se ni več vrnil iz internacije. Pokojna gospa zapušča sina zdravnika in poročeno hčerko. Izrekamo jim sožalje.

KMETIJSKE VOLITVE

V nedeljo so kmečki gospodarji v goriški občini volili svoje zastopnike v kmečke bolniške blagajne. Volišče so postavili v dvorani poleg občinske posvetovalnice v ulici Crispi. Tekmovali sta dve listi, in sicer neposrednih obdelovalcev (Coltivatori diretti), ki je vključena v Bonomijevo demokrščansko kmečko organizacijo. Ta je tudi imela doslej v rokah kmetijsko bolniško blagajno. Neposrednim obdelovalcem so postavili nasproti svojo listo pripadniki Združenja obdelovalcev (Alleanza coltivatori). Tudi ta ima razpredeno organizacijsko mrežo v državnem merilu in pripada levičarskim strankam. Od 492 volilnih upravičencev je prišlo na volitve le 406. Prva lista je prejela 314 glasov, za drugo listo je glasovalo pa 51 volivcev; 39 glasovnic so razveljavili. Bonomijanska organizacija je zato dobila vsa mesta v odboru. venska fantovska pesem kot nekoč.

RUPA

Iz Rupe nam pišejo kot »glas naše mladine«: Zdi se mi potrebno, da včasih spregovorimo nekoliko tudi o našem rupenskem mešanem zboru. Tu bi za zdaj našla naša vaška mladina še edino kulturno ognjišče. Zadnje čase je tudi nekaj pečanskih fantov pristopilo k našemu zboru. Zeleti bi bilo, da se še drugi fantje premaknejo iz gostilniških sob in od kart. Naš zbor bi lahko postal številčno močan tudi na moški strani. Koliko lažje bi potem nastopili pri kulturnih prireditvah, na radiu in, če hočete, tudi na vasi pod okni naših deklet.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Konec maščikatevega upa

Zadnji dogodki v Trstu so prinesli kljub vsej svoji ogabnosti in sramotnosti za nas nekaj dobrega, in sicer — iztreznjenje. Napravili so konec upom, katerim smo se začeli vdajati, da je namreč vendarle že mogoče prijateljsko razmerje med Italijani in Slovenci in da so pokopana nekdanja ostra nasprotstva. Menili smo, da je bilo italijansko sovraštvo do nas pač nujna posledica dvajsetletnega fašističnega ščuvanja in vzbujanja kompleksov superiornosti v italijanskem človeku, pa tudi nesrečnih dogodkov okrog ustanavljanja in delitve Svobodnega tržaškega ozemlja, zdaj pa, ko smo na tem, da se glavna vprašanja vsaj za silo začnejo reševati in razmere urejevati, smo upali, da bo to sovraštvo izginilo — ali vsaj začelo izginjati.

Mnogi naši ljudje — in priznamo — mi sami smo začeli upati v plodno sožitje, kulturno sodelovanje, medsebojno razumevanje in podobno. Tega smo si želeli in zato smo si radi, preradi, tolmačili vsak najmanjši ugoden znak v tem smislu ter ga vzpodbujali, kolikor smo mogli. Zdelo se nam je, da je naša dolžnost, da doprinesemo svoje k mirnemu sosedskemu sožitju med Slovenci in Italijani v naših krajih. Terjali smo pač svoje pravice, kjer še niso uveljavljene, vendar pa smo se izogibali podpihovanja kakršnekoli narodnostne mržnje. Skoraj naivno smo se veselili vsake geste na italijanski strani, ki smo si jo mogli razlagati, kot pripravljenost, da nam na tej poti k spravi in sožitju pridejo vsaj za kak korak naproti.

ZMOTILI SMO SE

Nekateri tukajšnji Slovenci pa so se dali od tega navideznega zatišja in pomirjenja kar uspavati. Začeli so podcenjevati nacionalni problem in keketirati z mislijo na nekako pobratenje v znamenju evropeizma, medtem ko so se drugi vdajali misli, da je pravzaprav ideološko sorodstvo nekaj boljše in trdnjše od narodnostne vezi in zavednosti. Mislili so, da bodo s svojo pripravljenostjo na sodelovanje že v kali zadušili vsak pojav nacionalnega sovraštva in nestrpnosti ter zagotovili trajno lepo vreme v odnosih med obema narodnostma.

Dogodki pa so zgovorno pokazali, da je neofašizem vendarle uspešno nahujskal žal preveliko število italijanske mladine, ki se je znašla enotna v svojem sovraštvu do Slovencev.

In spričo te enotnosti tolikšnega števila mladine v sovraštvu do nas nam Slovencev ne preostane drugo, kot da vzamemo to na znanje in se strnemo v svoj odpor. Fašistični pobalini, ki so v posnemanju svojih očetov te dni navalili na še nedograjeni slovenski Kulturni dom in na slovensko knjižarno, so odprli oči mnogim slovenskim ljudem in vzdramili v njih spečo slovensko zavest. Res je, da smo se mnogokrat pritoževali nad današnjo slovensko mladino zaradi njene narodne mladenosti in nezanimanja za slovensko kulturno življenje. Toda te dni smo videli iste mlade ljudi, ki so stiskali pesti in zahtevali, da se šovinističnim razgrajanjem primerno odgovori, in prvič smo bili tudi ponosni nanje. To je nova generacija, ki res morda bolj ljubi glasbo iz juke-boxov kot Mozarta in Wagnerja, toda hkrati je tudi stvarna in pogumna. Ne dvomimo, da ne bo mirno gledala, če bodo skušali fašistični pobalini še terorizirati slovenske ljudi in uničevati slovenske kulturne ustanove v Trstu, pa naj jih upravlja katerakoli skupina.

MOTIJO PA SE TUDI ONI

Motijo pa se tudi tisti pobalini, za katere ima njihov lastni jezik dober izraz »teppaglia«, in tisti, ki jih na tihem ščuvajo ter prikazujejo v svojem tisku pobalinstva in kriminalno poškodovanje tuje lastnine kot nekako nacionalno mistiko, če menijo, da imajo na slovenski strani opravka z ljudmi, ki bodo njihovo divjanje mirno prenašali. Slovenci smo se ohranili, ker smo odporen narod. Drugače bi nas bili že davno pregazili in požrli. Morda se ne zdi, toda v bistvu smo trd narod. Videz je drugačen, a vara. O tem se je lahko že marsikdo prepričal, in tistim pobalinom ni treba drugega, kot da vprašajo o tem svoje očete. Med njimi je marsikdo, ki jo je svoj čas kar precej naglo hlačal s slovenske zemlje, potem ko je zagnal puško v korožo, in se je tresel od sreče, ko je bil na varnem. O tem fieradi govore, toda prepričani smo, da te-

ga niso pozabili. In če nas vse ne vara, tudi sedanjí izbruh fašistične nestrpnosti niso drugo kot zakasneli poskusi maščevanja nad tistimi, o katerih menijo, da so jim izročeni v oblast na milost in nemilost. Vendar ponovno poudarjamo, da se glede tega motijo. Še najbolj pa se motijo, če menijo, da nas bodo s tem ustrašovali in omehčali. Odkrito izjavljamo, da bomo odslej nadaljevali svoj boj za slovenske pravice tako na sodišču kot v vsem javnem življenju še bolj odkrito in odločno, in prepričani smo celo, da bodo v tem vsi Slovenci še bolj odločno podpirali svoje politične in kulturne predstavnike.

O tem smo se lahko prepričali te dni. Doživeli smo, da je glasneje in odločneje zadonecia slovenska govorica celo tam, kjer tega že nismo več pričakovali. Srečevali smo zgražanje celo pri ljudeh, o katerih smo menili, da so pokopali svojo slovensko zavest v poslovnih zadevah z Italijani. Napad na slovenski kulturni dom in zlasti še na knjižarno je vzbudil stud pri mnogih, ki jim nismo več pripisovali mnogo zanimanja in občutljivosti za slovensko kulturo.

Toda saj vsi vemo, da se je vedno začelo s tem, da so tolpe nezrelih mladičev, katerim se še sanja ne o problemih, o katerih hočejo samovoljno odločati, začele razgrajati po ulicah in se peniti ob kričanju gesel in posov narodnostne mržnje. Vedno se je tudi začelo z napadi na knjižarne, kulturne domove in — sinagoge, le da Slovenci nimamo sinagog. Tako se je začelo svoj čas v Nemčiji in tako se je začelo že enkrat tudi v Italiji.

NE MISLIMO POSTATI SPET ŽRTEV FAŠIZMA

Evropa danes ni več Hitlerjeva in Mussolinijeva in nima najmanjšega namena, da bi se dala še enkrat ustrašovati od takih tolp. Na žalost pa so v Evropi še področja, kjer je fašizem kljub izgubljeni vojni zakulisno obdržal svojo oblast. Če bi na zemljevidu Evrope z barvo označili taka področja bi se pojavilo na njem precej takih barvnih lis, od Španije do Nižje Saške in Schleswig-Holsteina, toda najgostejše bi morali označiti z barvo ozemlje, ki oklepa severne in zahodne slovenske meje — Koroško in Tržaško ozemlje. To sta največja preostala fevda nacional-socialistov in fašistov, ki so se za-

kamufilirali za razne tako imenovane patriotske organizacije. Po številu glasov to nista odločilni skupini, vendar pa dejansko obvladata polcež preostalih lažipatriotskih organizacij in z njimi ustvarjata vzdušje, kakršno se jima zdi, ker najdeta v odgovornih političnih skupinah vedno čovolj bedakov, ki jim lasje vstanejo na glavi, kadar začno pobalini rjuti svoja gesla »domovina je v nevarnosti!« Tako smo Slovenci danes po svojih manjšinah na Koroškem in v Italiji edini evropski narod, ki mora še prenašati divjost fašizma. Vendar naj ti odkriti in prikriti fašisti ne mislijo, da ga me nimo dolgo prenašati.

Pri tem moramo poudariti, da se čudimo slepoti in hinavščini voditeljev tukajšnje Krščanske demokracije. Vse te dni je bilo, kot da Krščanska demokracija v Trstu sploh ne obstaja. Odgovarala je na celi črti. Njenega glasu ni bilo slišati. To je tipični politični oportunizem, ki pa se na daljši rok ne rentira. Namesto da bi nastopila proti nasilstvu nad Slovenci in pomirila slovensko javnost s kakšno izjavo ter skušala vplivati na odločujoča oblastva, da napravijo konec demonstracijam (ki so bile vse prej kot dokaz demokratičnega javnega mnenja ter so imele očiten terorističen značaj), je skušala taktizirati, da bi se ne zamerila skrajni desnici. Dokončno pa bi si morala napraviti zaupanje Slovencev. Kdo bo odslej še tako naiven, da bo verjel v pravično politiko Krščanske dem.? Vzbujal bi posmeh pri pametnih ljudeh. Ali mar voditelji tukajšnje KD res menijo, da bi mogla postati pravica do uporabe slovensčine na tukajšnjih sodiščih nevarna za italijanstvo Trsta? Kdor meni kaj takega, pač ni pri zdravi pameti. (In popuščanje nacionalističnim geslom se je v bližnji evropski zgodovini demokratičnim strankam brdko maščevalo.)

Dejstvo pa je, da danes veliki kolonialni imperiji, kot sta britanski in francoski, priznavata črnskim ljudstvom sredi Afrike pravico do samoodločbe in neodvisnosti. Slovenci pa smo Evropejci in zahtevamo samo najosnovnejše pravice, ki nam gre do kot narodu in človeškim bitjem, med drugim do uporabe lastnega jezika pred sodiščem. In dokler teh pravic ne bomo dosegli, ne bo miru na teh tleh. Šele zdaj bomo zares začeli. Pokazali bomo, da fašizem ni tako trdno v posesti svojega tukajšnjega fevda, kot meni. In v lastnem interesu vseh italijanskih demokratičnih skupin je, da se v tem odporu proti ponovno se pojavljajoči nevarnosti fašističnega uličnega terorja postavijo na našo stran ter ga zadušijo, dokler je čas. Kajti drugače bodo za nami oni na vrsti.

B. Š.

Prešernove nagrade

Letošnje Prešernove nagrade so bile razdeljene naslednjim kulturnim delavcem:

dr. Dragotin Cvetko za delo »Zgodovina glasbene umetnosti v Sloveniji«,
pesnik in književnik Mile Klopčič za literarno delo in predvajanje,
gledališki igralec Vladimir Skrbinek za umetniške dosežke in
inženir Edvard Ravnikar za arhitektonske ustvaritve.

V okviru proslave Prešernovega dne so v sredo, 8. februarja, razdelili študentom na ljubljanski univerzi 46 Prešernovih nagrad za najboljša študijska dela. Skupno je bilo razdeljenih 1.295.000 dinarjev nagrad.

»Adriatico«

Tržaški obzornik »Adriatico« zaključuje svoj peti letnik. Revija ima politično-trgovski značaj s krepkim poudarkom na obrambi italijanstva Trsta in njega ozemlja. V zadnji številki revije objavlja tržaški župan Mario Franzil članek »L'Ente Regione come baluardo del confine orientale d'Italia«. Že naslov sam raztolmači vsebino.

Znanstveno vse bolj podprt je članek o stanovskih zaposlitvi v deželi Furlanija-Juljska krajina. Črteži ponazorujejo odstotke prebivalstva po poklicih. Iz članka izvem, da je največ ljudi zaposlenih v industriji v Ronkah, in sicer 68,7%. Večina jih dela seveda v ladjedelnicah v Trziču, kjer je drugi najvišji odstotek industrijskih delavcev naše dežele; sledijo nato Milje (67,4%), daleč za njimi šele Trst z 32,9%. Tržačan je bolj zaposlen v trgovini ali pa — nikjer. Drugi članki revije se bavijo s tržaškim pristaniščem in avtomobilsko cesto Videm - Trbiž.

Novi prosvetni minister

(Nadaljevanje s 3. strani)

Kaj bo, če se Brdavs ne ukroti?

smo preplašeni šušljali po učilnicah in šolskih hodnikih proti ravnatelju, ki je v svoji samozavestni odmaknjenosti in megleni vzvišenosti udrihal po nas in naših starših, ki so prestrašeni in zaskrbljeni prihajali k njemu zaradi naših, včasih, res nehudih prekrškov. Hudomušni študentje smo se ravnatelju maščevali z zdevkom Brdavs, ki je kmalu nadomestil njegovo pravo ime. Bil je to človek, ki v svoji umetni žareči glorioli vsemogočnosti ni dopuščal nobenih pojasnil in ni trpel nikakih ugovorov. Z domišljavostjo in strastnostjo Balzacovih junakov se je zaganjal proti takratnim političnim strankam in vsemu družabnemu redu. Nergaštvo in spletkarjenje sta mu sčasoma postala poklic: rovaril je proti vsemu. Častihlepnost in podzavestni čut manjvrednosti sta bila menda glavna vzroka za njegov oblastni nastop in za njegov instinkt po tiranskem zatiranju drugih. Živel je v odmaknjenosti in zaman upal, da ga bo poiskala slava in ga postavila za paša v kulturnem življenju.

Dolgo je že, odkar ne trgam več hlač po šolskih klopeh, in upam, da je medtem šola že odstranila take pojave, sicer jih bo morala nujno bodoča šolska reforma!

GOSPODARSTVO

Živahna trgovina z žuželkami

Splošno je znano, da obstaja zelo razvita in živa trgovina s čebelami. V svetu je veliko povpraševanje zlasti po čebeli — italijanki, ki je razširjena po vsem Sredozemlju, in po čebeli — kranjici, ki je slovenska čebela.

Manj znano pa je, da je v svetu živahna trgovina tudi z drugimi žuželkami, in sicer s tako imenovanimi najezdniki. Gre za žuželke, ki se zaredijo v drugih žuželkah ali jih drugače uničujejo. Hudega najezdnika, ki je pravi človekov pomočnik pri zatiranju, ima gosenica metulja kapusovega belina: V goseničje telo zanesse mali goseničar jajčeca, iz katerih se razvijejo male ličinke, ki začnejo od znotraj razjedati goseničje telo. Ta gosenica pa ima še drugega najezdnika, ki pa ne odloži jajčec v gosenico, marveč pozneje, ko se je gosenica spremenila v bubo.

Takih najezdnikov je mnogo vrst in skoraj vsaka škodljiva žuželka ima svojega. Narava je pač tako urejena, da mora vladati določeno ravnovesje. To ravnovesje kvari samo človek s svojimi posegi, ki so prevečkrat škodljivi; poleg navideznega uspeha imajo tudi kvarne posledice. Tako ima tudi uničevanje škodljivcev s kemičnimi sredstvi zelo slabe posledice, ker skupno s škodljivimi uničujemo tudi koristne žuželke, zlasti najezdnike in s tem povzročamo v naravi nered. Zato vedno bolj zmaguje prepričanje, da škodljivce moramo spet prirediti uničevati tako, kot je nakazala narava: ščititi in širiti moramo najezdnike. Prav zaradi tega se je razvila trgovina z žuželkami, zlasti z najezdniki proti vsakovrstnemu mrčesu od nepregibnih kaparjev, ki srkajo rastlinski sok, do gosenic, ki razjedajo in uničujejo liste, poganjke in plodove.

Takšne koristne najezdnike gojijo in jih razpošiljajo naročnikom v posebnih kletkah, ki jih obešajo v bližini kultur, katere bodo najezdniki ščitili.

Opomba: koloradski hrošč ima kar dva najezdnika; oba pa sta samo v Ameriki, ker jih po Evropi še niso razširili.

...in z glistami

Z glistami pravzaprav ni nobene trgovine, ker to ime imajo samo tisti črvi, ki napadajo ljudi — predvsem otroke — in živali. Dolga glista, ki živi v zemlji, je n. pr. le podzemeljski črv. In s temi črvi obstaja, posebno v Ameriki, zelo živahna trgovina.

Naši ljudje, posebno vrtnarji in cvetličarji, smatrajo podzemeljskega črva za škodljivca, češ da izpodjeda korenine in da uničuje drobne setve. Res je, da povzroča nekoliko škode, a v glavnem je njegovo delo zelo koristno in daleč odtehta vso napravljen škodo. Od podzemeljskega črva je tako rekoč odvisna rodovitnost naših njiv. Vsa črna zemlja (črnica) zgornjih, rdečih zemeljskih plasti je v teku let šla skozi črvi-sočev in tisočev črvov. Podzemeljski črv namreč požira velike količine zemlje, med katero je vedno kakšen gnijoč rastlinski (tudi živalski) del, ki služi črvu za hrano. Požito zemljo črv zopet izloči in ta zemlja je

najbolj rodovitna. Koliko zemlje gre enkrat skozi želodec podzemeljskega črva, lahko ugotovimo po glistinah, to je tistih zavitih kupčkih zemlje, ki jo večkrat opažamo blizu rova posameznih črvov.

Podzemeljske črve gojijo samo zaradi opisane dela in zato obstaja zelo živahna trgovina. Razmnožujejo oziroma gojijo jih največ v zabojih, kjer premešajo nekaj zemlje s hlevskim gnojem, s smetmi, s posušeno krvjo, kavinimi ostanki in drugim.

Mnogi imajo posebne kleti, kjer gojijo črve v zabojih z mastno zemljo. Zaboji stojijo drug vrh drugega kot zaboji s sadjem. Preden črve odpošljejo, z močnimi žarnicami osvetlujejo zaboje, da črvi bežijo pred svetlobo in se zberejo na dnu zaboja.

Cenijo da je v vsakem aru (100 m²) rodovitne zemlje do 100.000 podzemeljskih črvov, ki skupno tehtajo okoli 10 kg. Podzemeljskih črvov pa ne prodajajo samo zato, da se dvigne rodovitnost zemlje, marveč tudi kot vabo za ribe.

Ali je svinjina škodljiva?

Potrošnja svinjine je v Italiji zelo nizka in se ne dviga: na leto in glavo znaša okoli 5 kg, medtem ko je potrošnja govedine mnogo višja in še raste. Svinjina je prišla nekako na slab glas, češ da uživanje svinjskega mesa škoduje jetram, povzroča čire, tudi čire na želodcu in črevesju itd. Nekako milostno dovoljena je samo surova in kuhana gnjat.

Ko človek to bere ali sliši, navadno veruje, a včasih vendarle podvomi, zlasti če pomisli, da naši kmečki pradedje sploh niso uživali drugega mesa kot svinjino in več-

krat zelo žaltavo, a so bili kljub temu zdravi in zelo delavni. Tudi danes uživajo v nekaterih naših krajih mnogo svinjine in niso, da so tisti ljudje bolj podvrženi boleznim, kot ljudje, ki svinjino le redko vidijo na mizi. V Nemčiji, Belgiji in Franciji, da navajamo samo bližnje države, porabi posameznik letno okoli 30 kg svinjine, medtem ko znaša potrošnja v Italiji le 5 kg. Pa bo kdo rekel: v Italiji je bolj toplo in zato svinjina ni primerna. To ne drži, ker v Italiji ni bolj toplo kot je v Franciji, kjer porabijo šestkrat toliko svinjine kot v Italiji.

Najbrž bodo italijanski zdravniki morali spremeniti mnenje o svinjini, čeprav ni potrebno, da se takoj priključijo ameriškim zdravnikom, ki pravijo: »Pusto svinjsko meso je laže prebavljivo in manj škodljivo za ledvice kot goveje in vsebuje večjo količino tiamina (vitamin B), ki pospešuje razvoj in delovanje možganov ter vpliva pomirjevalno na živčni sistem«.

Seveda bi bilo zanimivo vedeti, kako deluje posamezno meso, posamezna maščoba, posamezno hranivo na presnavljanje človeškega telesa in na njegove duševne ter telesne sile.

SLINAVKA IN PARKLJEVKA V BELGIJI IN PRI NAS

Belgija se odločno postavlja v vrsto držav, ki hočejo kar iztrebiti to bolezen, kolikor je že niso. V Angliji, Švici in še v drugih državah pobijejo in globoko zakopljejo vso bolno živino, živinorejce pa dobi od države popolno odškodnino. Tako bo v Belgiji. Kot prvi ukrep bodo do konca leta 1963 cepili vso živino proti slinavki in parkljevki; nato bodo zatrli vsa žarišča bolezni, in sicer tako, da bodo vse okužene živali zaklali.

Takšno zatiranje slinavke in parkljevke, kot je v Italiji, Franciji in tudi v Jugoslaviji, bolj malo koristi, saj ostanejo vedno kakšna žarišča, o čemer se lahko prepričamo, če pregledamo poročila o živalskih kužnih boleznih. Ravno sedaj se mnogo piše o slinavki, saj jo imamo v deželi. Živinorejci, držite se strogo vseh navodil, ki jih izdajo odgovorna oblastva.

ŽENA IN DOM

PROTI UTRUJENOSTI

• Če se zjutraj, ko vstanete, počutite utrujeni, kot da niste prespali noči, a niste bolni, poizkusite s preprosto vajo, ki vas bo hitro osvežila.

Odprite okna ali vrata in ležite na pod. S polnimi pljuči pet minut vdihavajte zrak, medtem pa krožite z nogami. To vam bo vzbudilo tudi tek.

• V pisarni ste in sedite pred pisalnim strojem. Ura je deset, vi pa ste že utrujeni. V plečih in tilniku vas tišči.

Stopite k zidu, naslonite se nanj, na glavo si položite platnice z dopisi ali kako knjigo. Ne premaknite se in nekaj minut kasneje ne boste več čutili utrujenosti ter nadaljevali boste z delom, kot da ste dolgo počivali.

• Zaradi pisanja so vas zboleli prsti in sklepi v zapestju.

Vstanite in krepko pritiskajte dlani k zidu. Bolečine bodo prenehale in z lahkoto boste nadaljevali z delom.

• Preden greste zvečer od hiše, se nekajkrat priklonite, vendar tako, da giblujete z vsem gornjim delom trupa. Ko se pripogibate, izdihnite ves zrak, ko se vzravate pa vdihnite. Ravnajte tako večkrat in počutili se boste olajšane.

IDEALNA ŽENA

Kakšna naj bi bila idealna žena? Preberimo tokrat odgovor nekega Francoza: »Med knjigami svoje žene sem našel eno, v kateri je bil podčrtan naslednji stavek: „Največja tragedija v človekovem življenju pričanja takrat, ko začuti, da ni nikomur več potreben.“ Moja žena je to podčrtala in nikoli pozabila. Nenehno me opozarja, kako sem ji potreben in kako čudovit soprog sem. In če sem to postal zares, se moram zahvaliti njej, kajti žena napravi svojega moža to, kar je.

Nikoli ji nisem dajal plače, ne da bi me pohvalila ali dodala: „Kako skrbiš za nas!“ Ali pa smeje pritiskala gumb na mojem suknjiču: „Ubogi človek, spremenil si se v avtomatsko blagajno. Pritisnem na gumb in že je tu denar.“

Pred najinimi znanci in prijatelji je vedno pozorna do mene. Kadar ima novo obleko, pove: „Dobila sem jo od moža“ in nikoli se ne spozabi, da bi rekli: „Nameravam,“ ampak „nameravava!“

Moje obleke so vedno v najlepšem redu in žena vedno ponavlja: „Ti moraš biti vedno lepo oblečen.“

Nikoli ne zajtrkujem pri zanemarjeni in neurejeni mizi. Nikoli ne sedi pri meni nepočesana in nemarno oblečena. Zato so najini skupni zajtrki vedno zelo prijetni.«

„Prizanesljiv“ diktator

Zadeva z ladjo »Santa Maria« je pokazala na čudne razmere v Portugalski državi. V ospredje svetovne javnosti je stopilo tudi ime dr. Antonia de Oliveira Salazarja. Mož, ki je star nad 71 let, vodi srečo in nesrečo Portugalske že 28 let. Prijelo se ga je ime »prizanesljiv« diktator, ker zna samovoljno, obenem pa skoro nevidno vladati.

Rodil se je v skromni družini. Starši so na vse kriplice varčevali, da so talentiranega sina poslali v šole. Na srednjih in visokih šolah je bil Salazar jezuitski gojenec. Komaj 27 let je bil star, ko je že dosegel na staroslavni univerzi v Coimbri stolico za finančne vede. V tistih časih je bil na krmilu general Carmona, ki je z revolucijo spodil iz države kraljevo rodbino.

Kot predsednik republike je Carmona poklical za finančnega ministra mladega profesorja iz Coimbre. Salazar se je vsedel v ministrstvo, obdan od kroga spretnih strokovnjakov, ki jih je sam vzgojil. V kabinetni pisarni je neprestano sedel in dajal navodila; sploh je Salazar znan, da pride le malo v svet in odreja vse iz pisarne. V enem letu je spravil zavožene finance v tek.

Leta 1932 je postal ministrski predsednik in pravi oblastnik države. V neprestanem delu in stremljenju po popolni oblasti, ni imel časa misliti na družino; še danes je samec. Pohčeril je dve siroti, ki sta že odrasli dekleti. V portugalsko republiko je uvedel sistem ene stranke krščanskega korporativizma. Spočetka je nova metla dobro pometala. Portugalska, ki je stala že na robu propada, je spet zadihala v blagostanju. Polagoma pa se je opazilo, da skuša Salazar vladati po naukih nekdanjega Metternicha; paternalistično, kot strogi oče

v družini, kateremu ne smejo sinovi ugovarjati, ker jih drugače »našeška«. Predsednik je prepovedal vse opoziicijske stranke, češ da že on dobro ve, kaj je podanikom potrebno. Parlamentu ne daje več računov o vladanju. Vse je pod osebnim vodstvom prizanesljivega diktatorja. Po Lisboni kroži rečenica, da se Salazar pogovarja z ljubim Bogom o politiki, ne pa z ministri. Zato je tudi 28 let portugalske zgodovine, 28 let predsednikovih osebnih ambicij. Zdaj ko je že star, si je utvarjal, da so vsi državljani njegova družina.

Iz tega vzdušja pa ga je predramil njegov tekmeec general Delgado in še bolj kapitan Galvao, ki je nameraval na zajeti ladji izklicati protisalazarjevo begunsko vladavo. Čeprav se je poskus za sedaj ponesrečil, je dokazal, da se tudi na Portugalskem ne more vladati s šibo v roki, pa naj bo še tako tenka in prizanesljiva.

—0—

Brzoteki med živalmi

Gledalci zelo radi občudujejo tekače na olimpiadah. Saj so atletske igre pri starih Grkih sploh začele s tekom brzega sla z maratonskega bojišča v Atene.

Pozabljamo pa, da je med živalmi dosti več takih brzih športnikov kot pa med ljudmi. Stvarnik je med živalskimi vrstami obdaril s hitrostjo prav tiste, ki bi se drugače ne mogle ubraniti napadalcev. Med zvermi pa imajo brze noge zopet take, ki bi si na drug način ne mogle preskrbeti živeža. Na tak način se v naravi vse izenači.

Med četveronožci je svetovni mojster v teku na daljavo gazela; vitka, srni podobna žival, ki se mirno v čredi pase po tropski stepi, ob najmanjšem šumu pa švigne kot blisk čez planjavo v diru — 98 kilometrov na uro. Primerjajte z avtomobilsko brzino!

Drugo mesto za prvakinjo gazelo ima konj, in sicer ameriški mustang. Brez jezdeca teče s hitrostjo 91 km na uro po polletni pampi, medtem ko doseže evropski dirkaški konj le nekaj nad 70 km.

Tretje mesto v tekmih med bronoznimi živalmi moramo prisoditi pustinjaškemu psu. Ta se podi za puščavskimi zajci z brzino 90 kilometrov na uro, kot brzovlak. Ne bi pa šteli žirafe za tako hitre, kot je. S svojimi okorno dolgimi nogami in neokretnim vratom dirja pred sovražnikom s hitrico po 54 kilometrov na uro. Podobno naglico razvije med divjimi zvermi krvoločni tiger. V gosti džungli in savani ne ovirata njegovega brzega teka ne suha trava ne gosta podrast. Med evropskimi zvermi pa je volk najhitrejši.

Se dosti večji rekorderji kot med četveronožci žive med ptiči. Postolka n. pr., ki je podobna lastovki, šviga proti jugu kot letalo, z neverjetno brzino 500 kilometrov na uro. Naša prijazna domača lastovka leta tudi po 245 kilometrov na uro, kar je že lepa hitrost. Že iz starih časov so pa znani golobi pismoonoše, ki so prenašali poročila z naglico po 100 kilometrov na uro.

Druge ptice letajo z manjšo brzino, zato jih ne bomo omenjali, čeprav še vedno prekašajo maratonskega tekača.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29477

Ne vem, kaj so občutili drugi. Taborišče je bučalo od rjovenja tisočev in tisočev. Nekateri so kot poblašeni tekali okrog in iskali kakršno koli uporabno orožje, da bi se maščevali, morda sami ne vedoč nad kom. Opazil sem nekega Ukrajinca, ki je že tekel mimo s puško. Rusi — kot pravi mojstri »organiziranja« — so se bili že polastili orožja pobitih Nemcev in najbrž so tudi že vlomili v kak SS-ovski magazin. Izmozgan in razcapan italijanski »musliman« pa se je splazil h kupu padlih pred nami in pograbil nahrbtnik nekega ubitega Nemca. Skušal ga je z napol zmagovalnim in napol plašnim rezanjem svojih brezzobih čeljusti zavleči za barako, toda po njem je padla tolpa drugih in mu ga iztrgala. Vreščal je kot otrok, ki mu iztrgajo najljubšo igračo. Nekaj hipov nato ni bilo nobenega nahrbtnika več za zidom, kamor so jih bili odmetali nemški vojaki sami, ko so se vdajali.

Mnogi interniranci pa so še vedno blodili semintja kot mesečniki ali drgetali kakor v mrzlici.

Skoraj živalsko rjovenje, ki je pretresalo ozračje taborišča, se mi je zazdelo neprijetno, kot da nas ponižuje pred tistimi, ki so nas osvobodili, čeprav je bilo človeško razumljivo. Odšel sem v prazno barako, sedel na ležišče in skušal razpihati iskro veselja v sebi v svetel plamen.

»Svobodni smo! Svobodni!« sem si dopovedoval in nekako radovedno prisluškoval odmevom v sebi. Toda ni me strpelo pri miru. Čez nekaj časa sem se vrnil pred barako. Večina ljudi se je bila že porazgubila z dvorišča, sledeč ameriškim vojakom, da bi prisostvovali pobijanju Nemcev, ali na taboriščno cesto, po kateri se je valila rjoveča množica. Samo skupina ukrajinskih dečkov, starih od deset do štirinajst let in morda tudi mlajših — ali vsaj tako zaostalih v rasti — je stala za barako nasproti kupoma pobitih Nemcev. Nihče se ni spomnil, da bi jih pregnal. Kričali so in kazali s prsti na kup ležečih postav pod zidom. Stopil sem bliže. V kupu se je zdaj pa zdaj še kaj zganilo, videti je bilo, da še niso vsi izdihnili. Nenadno se je eden izmed ležečih

Tekma s smrtjo 48.

E. Z.

dvignil oprt na roke in začel tiho klicati: »Mutti! Mutti! Was-ser!« Mali Ukrajinci so vrisnili in eden je stekel proč ter se vrnil čez nekaj hipov z ameriškim vojakom, ki je hladnokrvno ustrelil onega v glavo in odhajajoč pomahal dečkom, ki so mu odobravajoče vzklikali kot nogometašu, ki zabije gol. Toda čez čas je dal še eden izmed Nemcev znake življenja in eden izmed dečkov je spet stekel po Američana, da mu je dal smrtni strel. To se je še nekajkrat ponovilo in skupinica Ukrajinčkov je opustila napeto igro šele, ko se je popolnoma stemnilo, da ni bilo več razločiti posameznih ležečih postav ob zidu in ko je bilo gotovo, da se v kupu nič več ne giblje.

Tisti večer ni bilo več piskanja v taborišču. Vsakdo je lahko hodil, kjer je hotel, in nekateri se sploh niso več vrnili v barake. Drugi so se ob prižganih lučeh vso noč pogovarjali. Jaz sem skušal zaspiti, toda nisem mogel. Moral sem misliti na preteklost, na bodočnost in na tiste uboge ukrajinske otroke, ki jim je postala smrt igra, kot so tudi sami služili svojim mučiteljem za naslodo mučenja. Zunaj pa je grmelo, brez premolka. Ameriški tanki so se še vedno valili čez plantažo in streljali iz vseh topovskih cevi, kot da divja vsenaokrog divja bitka. Morda se je zaradi tega nenadno raznesla govorica, da se pripravlja neka SS-divizija na protinapad iz Münchenske strani. Ob tej predstavi smo planili pokonci. Tak protinapad ni bil izključen. Čudno bi bilo, če bi Nemci München kar tako prepustili sovražniku. Nekateri so menili, da bi bilo bolje, če bi zbežali iz taborišča in se poskrili kje zunaj ter počakali, da Američani dokončno opravijo z Nemci. Nekateri so tudi v resnici pobegnili.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Kdo bo letošnji najboljši kolesar?

Medtem ko se v športni javnosti še vedno precej govori o šestdnevni mednarodni kolesarski dirki, ki je bila na sporedu v Milanu, strokovnjaki že delajo račune o bližnji kolesarski sezoni.

Prvo prizorišče ostrih bojev bodo brez dvoma prihodnje dirke za svetovno prvenstvo v ciklo-krosu.

Od leta 1950 pa do leta 1959 so v tej naporni zimski kolesarski disciplini prevladovali Francozi, in sicer: J. Robic (1950), R. Rondeaux (1951, 1952 in 1953) ter A. Dufraisse (1954, 1955, 1956, 1957 in 1958). Leta 1959 je mavrično majico osvojil Italijan Longo, lani pa Nemec Rolf Wolfshohl.

Kdo bo letos zmagal, je težko predvidevati, ker so si kolesarji po moči precej enakovredni.

Kaj pa poklicni cestni kolesarji? Oči so uprte zlasti v Italijo, ker se v italijanske ekipe uvrščajo tudi najboljši poklicni kolesarji tujega porekla, kot so na primer Gaul in Junkermann (Gazzola), Debruyne, Deryche in Everaerts (Baratti), Couvreur, Vannitsen in Molenars (Carpano), Hoevenaers (Ghigi), Poblet, Bobet in Bouvet (Ignis); Daems in Graf (Philco) in še Bahamontes (Vov).

V Italiji je trenutno več kot 150 poklicnih kolesarjev in od teh je približno 40, ki bodo letos prvič nastopili. Največ pričakovanja je za nastop mladega Livija Trapeja. Mnogo prahu je v športni javnosti dvignila vest, da je Nencini prešel v vrste Ignisa, Ronchini pa v moštvo Carpano.

Najmočnejša ekipa je brez dvoma Ignis, ki jo sestavljajo dobri kolesarji, kot so: Nencini, Baldi-

ni, Baffi, Pambianco, Fabbri, Bruni ter Francozi Poblet, Bobet L. in Bouvet. Ta ekipa ima tudi odlične kolesarje za dirkališčna tekmovanja; omenimo naj samo Maspesa, Terruzzija, De Rossija, Faggina, Pizzalija, Morettinija in Longa. Ne smemo pozabiti niti Gaignarda kot Timonera. Zastavo tega moštva bo zastopalo skupno skoraj 35 kolesarjev.

Močna ekipa je tudi Carpano, saj ima v svojih vrstah dobre kolesarje, kot so Defilippis, italijanski prvak, Ronchini, Vannitsen, Desmot in drugi.

Ostala italijanska moštva so: Atala (Favero), Gazzola (Gaul, Ferlenghi), Ghigi (Trapè, Bariviera, najboljša novinka, Moser in Hoevenaers), Baratti (Conterno, Debruyne in Everaerts), Legnano (Battistini in Massignan), Molteni (Venturelli in Zamboni), Torpado (Brugnani, Galeaz itd.), Vov (Bahamontes, Fornara, Kazianka), Philco (Carlesi, Sabadin, Daems, Graf, Ciampi, Falaschi itd.), S. Pellegri (Tinazzi, La Cioppa) in Bianchi (Bailetta in Serazin).

Spored nogometnih tekmovanj

Evropski nogometaši imajo na sporedu toliko tekmovanj, da se v tej zmešnjavi težko znajdemo. Kar naprej in naprej se vrstijo pokalna, izločilna ali ligaška tekmovanja, ki poleg rednih državnih prvenstev preobremenjujejo nogometaše. Oglejmo si, katera so ta tekmovanja:

1. Svetovno prvenstvo za pokal Rimet, ki je na sporedu vsaka štiri leta in zajame s svojimi kvalifikacijskimi tekmovanji skoraj vse svetovne reprezentance. — 2. Gerő pokal ali srednjeevropski pokal, v katerem sodelujejo Avstrija, Češkoslovaška, Madžarska, Italija, Svica in Jugoslavija in se odvija vsaka štiri leta. — 3. Sredozemske igre pri katerih nastopajo vse države, ki meje na Sredozemsko morje; vrše se vsaka 4 leta. — 4. Olimpijske igre. Nastop amaterskih moštev z vsega sveta, ki so na sporedu vsaka štiri leta. — 5. Evropski pokal za katerega tekmujejo vsako leto vsi evropski državni prvaki. — 6. Evropski pokal: vsakoletno tekmovanje vseh evropskih držav, v katerih nastopajo pokalni zmagovalci posameznih držav. — 7. Svetovni pokal: medsebojno tekmovanje zmagovalca evropskega pokala in zmagovalca južnoameriškega pokalnega prvenstva. — 8. Latinski pokal: tekmovanje med Italijo, Francijo, Španijo in Portugalsko, ki se vrši vsako četrto leto. — 9. Sredozemski pokal: nastopajo Egipt, Grčija, Turčija, Italija, Španija in Francija; traja 3 leta. — 10. Velesojemski pokal: tekmovanje mestnih reprezentanc večjih evropskih mest, ki prirejajo vsakoletne velesojeme. — 11. Balkanski pokal: vsakoletno tekmovanje med Bolgarijo, Grčijo, Jugoslavijo in Romunijo. — 12. Mednarodna liga: v New Yorku vsakoletno tekmovanje najboljših klubov na svetu. — 13. Alpski pokal: vsakoletno tekmovanje 8 moštev iz alpskih dežel: Avstrije, Švice, Italije in Francije. — 14. Prijateljski pokal: vsakoletno tekmovanje angleških, škotskih in francoskih ekip. — 15. Evropski pokal državnih reprezentanc: lani prvič uvedeno, ki se bo ponavljal vsako četrto leto. — 16. Francosko-italijanski pokal s 16 moštvi obeh držav. — 17. Pokrajinski prvenstvo Velike Britanije. — 18. Prvenstvo Skandinavskih dežel. — 19. Regionalno prvenstvo Beneluxa.

Iz Trsta

Izjava Kmečke zveze
in Zveze malih posestnikov

Prejeli smo in objavljamo:

V torek je predsednik prizivnega sodišča v Trstu sprejel na razgovor predsednika in tajnika Kmečke zveze J. Škrka in J. Pečenka ter tajnika Zveze malih posestnikov M. Grbca, in sicer v zvezi s protestom, ki sta ga obe organizaciji vložili zaradi izključitve njunih predstavnikov iz dveh sodnijskih komisij za reševanje kmetijskih sporov.

Predsednik prizivnega sodišča dr. Palermo je najprej izjavil, da so bili predlogi za sestavo teh komisij sestavljeni in odposlani v potrditev na višji sodni svet v Rim še takrat, ko je prizivnemu sodišču v Trstu predsedoval dr. Casoli.

Na pobudo vladnega generalnega komisarja je prizivno sodišče v Trstu in zanj tedanji predsednik dr. Casoli pozval dne 2. dec. 1960 z najnim pismom Kmečko zvezo in Zvezo malih posestnikov, naj predlagata svoje predstavnike v obe sodnijski komisiji za reševanje kmetijskih sporov — čeprav so bili člani teh komisij takrat dejansko že potrjeni. Baje je hotel dr. Casoli napako kasneje popraviti, a je moral nujno odpotovati na novo službeno mesto.

Novi predsednik tržaškega prizivnega sodišča dr. Palermo se je torej znašel pred izvršenim dejstvom. Protest, ki sta ga poslali Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov sedanjemu predsedniku, je le-ta poslal v Rim na višji sodni svet in sedaj pričakuje odgovor.

Predstavniki Kmečke zveze in Zveze malih posestnikov so vzeli izjavo dr. Palmera na znanje, a so si hkrati pridržali pravico, do nadaljnjega ukrepanja.

Trst, 7. febr. 1961.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU.

V soboto, 18. februarja, ob 18. uri krstna predstava, v nedeljo, 19. febr., ob 16. uri ponovitev v Auditoriju v Trstu

Pavel Golia
»SNEGULJICA«

SNEGULJICA IN SEDEM SKRATOV
vabi na

OTROŠKO PUSTNO RAJANJE

v nedeljo, 12. februarja, v dvorani na stadionu
»Prvi maj« — Pričetek ob 15.30

11.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

V gostišču gospe Vidičeve je ob sobotnih popoldnevih vladalo prav tiho ozračje. Gostje so se večinoma odpeljali na izlete, le gospod Oskar je obljubil, da se bo vrnil brž popoldne in da bo potem ves večer delal. Minilo je popoldne in se je že začelo mrčiti. Gospodinja je nemirno pogledovala na uro. Prišel je čas večerje. Doktor Ferjan je bil vedno točen, danes pa ne. Da se mu ni kaj pripetilo? Toda ne, je spet pomislila gospa, saj je njegov avto v lopi. Daleč torej ni mogel iti. Toda, čuj, saj stopa nekdo po stopnicah. Kar posmejala se je zaradi svojih mračnih slutenj.

V hipu se je spet zresnila. Nekdo je pozvonil. Čemu zvoni? Saj ima svoj ključ. Na pragu je stal neznanec: »Oprostite,« je začel malo v zadregi, »ali ne stanuje pri vas častnikar dr. Ferjan?«

»Da, pa kaj je z njim?«

»Ponesrečen — leži v bolnišnici. Imamo samo vaš naslov...«

»Ah, saj mi je nekaj pravilo! Sam, v bolnišnici.« Kar tresla se je, ko je zopet vprašala: »Je hudo... hudo ranjen...« Ni mogla nadaljevati, samo strmel je v prišleka.

Tujec je povesil pogled: »Predstojnik bolnišnice me pošilja k vam. Saj ne vemo, ali ste njegova sorodnica.« Še bolj v zadregi jo je bolniški uslužbenec povabil, naj se kar z njim pelje k — ranjencu.

—0—

Adranin melodični glas je zvenel po malem stanovanju. Pela je uspavanko in se ozirala z lepimi, temnimi očmi na košek, v katerem je spala mala Delica. »Španč kaj, punčka, da boš velika, ko se vrne najin tatek.«

Samo ta misel je težila Adrano. Kako težko je čakala na Oskarja; hotela je slišati njegov ljubi glas, čutiti njegov krepki objem. Tudi iz njegovih pisem je zvenelo neutolažljivo hrepenenje po njem. V najlepših barvah ji je risal srečno bodočnost.

»Res, lepo bo,« je šepetala strastno, »lepo za tebe, Oskar, za najino Delico... in za mene...«

Njen šepet so prekinili koraki pred vrati. Nekdo potrka. Heja, saj to je pismonoša! Pismo je prišlo! Od njega.

Med vrati je tičala ovojnica zračne pošte. Kako je dober njen Oskar. V tem tednu je to že njegovo četrto pismo. Toda čudno, po zračni pošti. Kot odpošiljatelj je na ovojnici zapisana gospa Vidic. Ah, da, saj pri njej stanuje Oskar! Kolikokrat ji je že pisal o dobri gospodinjji, kjer se počuti kot doma.

Ko je preletela prve vrstice, je Adrana glasno zajokala. »Bolan, v bolnišnici!« Med solzami bere o tistem sobotnem večeru, kako ga je avto zgrabil in treščil na asfalt. Pismo ji je padlo na tla. Zdaj je prišlo najhujše. »Težko nadaljujem,« je pisala gospa Vidic, »stala sem pri postelji vašega moža in prosila Boga — prošnje niso bile uslišane.«

»Ne, ne, ni mogoče...« je kriknila Adrana. Nohti so se ji zarili v dlani. Z zadnjim naporom se je prisilila, da je brala dalje »...vso me je pretreslo, ko sem vašemu možu zatisnila...«

»Oskar... ni te več — šel si od mene, od male Delice, ki je nisi niti poznal... Oskar...«

(Dalje)

37

Za
našeu
a
i
m
l
a
i
ž
eP
o
t
vn
e
z
n
a
n
oSamuel
ScowillMiki
Muster

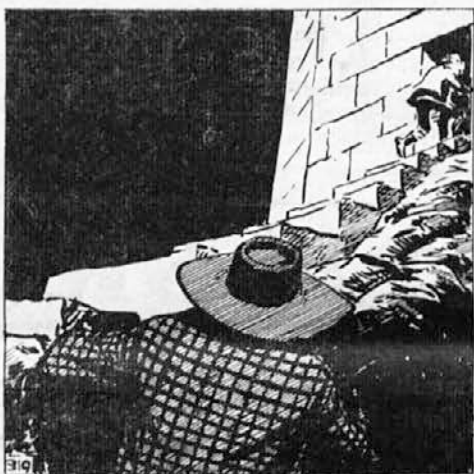
316. Ko je proti večeru Peggy vendar le lahko že vstala in se sprehodila po sto'pu, je napetost v Petru, profesorju in stricu Tomu nekoliko popustila. Ze pa jih je grabila nova skrb, skrb pred Brazgotinčevim zasledovanjem. Sklenili so, da bodo izmenoma stražili vso noč. Sklep in previdnost n'ista bili odveč — to je sredi noči spoznal stari lovec.



317. V luninem svitu je stražil na stopnicah, ki so skozi obzidje vodile v sto'p. Zazdalo se mu je, da je zaslišal v mestu pod seboj ropot, kakor bi se valilo kamenje po strmini. Kot ris je napolnil oči in gledal, pa ni videl ničesar. Tudi ropot je prenehal. Vendar je na čudni šum opozoril profesorja, ki ga je zamenjal na straži.



318. Stric Tom še ni bil dobro zavil skozi nizka vrata v stolp, ko mu je ob profesorjevem kriku zastal korak. Peter se je predramil in planil kvišku. Oba sta pehitela na prosto. Po stopnicah navzgor je bežal profesor, za njim pa se je vzpenjala čokata postava. V luninem svitu sta spoznala Brazgotince. Stric Tom je izstrelil samokres.



319. Brazgotinec se je ob strelu pritajil in se umaknil v senco. Profesor je sopeč potegnil tovariša v stolp. »Obkolili so nas,« je zasopel. »Ko sva menjavala stražo, so se pritihotapili za obzidje. Utrditi se moramo v stolpu samem.« — »Kar brez skrbi, saj to ne bo prva vojska v mojem življenju!« je stric Tom prevzel poveljstvo.



320. »Sicer smo samo štirje, njih pa je najmanj dvanajst, toda mi smo utrjeni, da bolje ne bi mogli biti. Približajo se nam lahko le po stopnicah, te pa bomo stražili. Ko se zdani, ne bo več tolikšne nevarnosti. Podnevi ne bodo napadali, do noči pa se bosta že gotovo vrnila Jim in Hen.« — Lovčeve besede so vsem vlile poguma.



321. Peter je pripravil zajtrk, profesor pa je budno opazoval stopnice. Od spodaj se je slišalo valjenje skal. Grey je namršil čelo. »Barikade delajo na stopnicah!« je pošepetal stricu Tomu. »Ko bo pregrada dovolj visoka, nas bodo napadli.« Kmalu popoldne so se njegove besede uresničile. Iz za kupa kamenja so se razlegali bojoviti kriki.



322. Nad pregrado se je previdno dvignil eden izmed mešanec, ki jih je bil Brazgotinec nabral v svojo tolpo, s samokresom v roki. Peter, ki je stal na straži, ga je pravi čas zagledal. Segel je po kupu kamenja, ki si ga je bil pripravil, in zalučal prvega proti napadalcu. Z boleznim krikom je mešanec spustil orožje tostran pregrade, Peter ga je zadel v roko.



323. »Le naprej, kamenja mi ne bo zmanjkalo!« je dejal Peter in se pripravil na obrambo. Toda za barikado se ni več zganilo. »Na temo čakajo,« je uganil stric Tom, »ponoči nas bodo napadli.« — »Če se Jim in Hen do noči ne vrmeta s pomočjo, smo izgubljeni!« je profesor hladno ugotovil položaj. »Kaj se v temi res ne moremo braniti?« je skrbelo Peggy.



324. Moža sta mračno povesila glavi, saj ji nista mogla dati povoljnega odgovora. Na vse je padla pobitost. »Da bi se Jim le pravočasno vrnil!« si je na glas zaželel Peter. Vsi so se predali črnim mislim in niso niti opazili Peggy, ki se je vzpela na klopi do line in pokukala skozi njo. Pobrskala je po žepu in dvignila roko.